

DIGITALIZÁLÁS

AZ EURÓPAI TEOLÓGIAI KÖNYVTÁRAKBAN

BETH KONFERENCIA, ZÁGRÁB, 2017. SZEPTEMBER 9-12.

Több szempontból is sikeres konferenciát tartott a BETH (Bibliothèques Européennes de Théologie), a teológiai könyvtárak egyesülete Zágrábban idén szeptemberben. A helyszín megválasztásával ebben az évben is sikerült újabb könyvtáros kollégákat megnyerni a részvételnek, különösen jól reprezentáltak voltak a volt jugoszláv országok egyházi könyvtárai, és különböző felekezetek fenntartásában működő új szlovák kollégákat is megismerhettünk a konferencián. A házigazda horvátok a konferencia tematikájához illeszkedő témákban bemutatták szoros együttműködésüket is a horvát egyetemi könyvtárakkal és a felsőoktatásban dolgozó kutatókkal.

A konferencia részvételi felhívása is hangsúlyozta, hogy nemcsak sikeres projektek megismerése a konferencia célja, hanem olyan tanulási útvonalak bemutatása is, amikor az elkövetett hibákból okulva volt képes jobb megoldást találni a digitalizálási folyamatra az azt tervező és/vagy kivitelező munkatársi csapat. Az előadók teljesítették ezt a feladatot, sok apró, lényegtelennek tűnő hiba káros hatásait mutatták be a digitalizálási munkafolyamatok több pontján (pl. file-elnevezések, felbontás és színválasztás, párhuzamos munka, stb.)

A konferencia előadásai a BETH honlapján elérhetőek, ezért nem az egyes előadásokból emelném ki a legfontosabb információkat, hanem az egészből vonnék le néhány tanulságot. Hiszem, hogy állításaimat a konferencia résztvevői a digitalizálás axiómáinak tekintenek.

Zágráb, Sárkányölő Szent György szobra

Európai partnert, bázishelyet keres az Internet Archive. A világ több pontján tömeges szkennelést végző műhelyt működtető és csak könyvből 12 milliót letöltésre kínáló digitális könyvtárt létrehozó európai bázist építenének. Figyelemre méltó hordozható két kamerás digitalizáló robotuk, mely óránként 800 kép rögzítésére alkalmas. Ezek utómunkálatait és gyűjteménybe rendezését is vállalják, strukturált metaadatokkal való kiegészítéssel együtt. A gyűjtemények fenntartását 25 évig vállalják.

<https://archive.org/>

A németországi evangélikus egyház könyvtárai és levéltárai közösen veszik számba és digitalizálják azt a 10.000 db-ra tehető kötetet és újságcikket, illetve további 9.000 db-ra tehető vitairatot, prédikációt és aprónyomtatványt, melyek a hitleri Németországban zajló Kirchenkampf eseményeinek, történetének kutatását és társadalmi feldolgozását teszik lehetővé. Külföldi könyvtárak bekapcsolódását is szívesen veszik, mégpedig olyan kéziratos anyagok, főleg levelek vagy újságcikkek, korabeli tudósítások digitális másolatait várják, amelyek a korszakhoz vagy eminens személyiségekhez kapcsolódnak.

(<http://pionlib.de/kirchenkampf/>)

1. A digitalizálásban az állományvédelem nem elsőrendű szempont már.

Miért? A leginkább veszélyben levő dokumentumok állományvédelmi célú digitalizálása jórészt megtörtént már. Az elsőrendű cél a szolgáltatás, a közrebocsátás, a hozzáférés biztosítása. Természetesen a digitalizálás során az eszköz, eljárás megválasztásánál az állományvédelemnek érvényesülnie kell, de nem a dokumentum helybeli szolgáltatásának helybeli kiváltása a cél.

2. Helyét átvette az **egyetemes hozzáférés minden tudáshoz**, ami az open access szellemében fogant jelmondata is az Internet Archive-nak (képviselője egyébként meghatározó előadója volt a konferenciának).

Az egyetemes hozzáférés biztosítása azonban nem is olyan magától értetődő ott, ahol az internet-hozzáférés korlátozott vagy csak telefonos kapcsolaton keresztül megoldható, illetve a számítógépek kapacitása sem alkalmas nagyméretű adatmennyiség kezelésére. Rob Bradshaw egyedül, szabadidejében építi a Theology in the web című teológiai műveket tartalmazó weboldalát, amelyhez intézményi háttér nélkül működő afrikai használói is sikeresen hozzá tudnak férni, onnan letölteni.

3. A kis gyűjtemények, a helyi érdeklődésre számot tartó állományrészek „kísérleti” digitalizálása helyett **nagy, átfogó gyűjtemények tömeges digitalizálásának** a korát éljük.

Miért? A google-lel és mintájukra más cégekkel való együttműködést a nagy méretű digitalizálásban a nagyobb könyvtárak sikeres projektként élték meg, és további ilyen együttműködéseket terveznek. A kiválasztott, digitalizálandó állományok felett teljes kontrollt gyakorolhattak, még a google print-on-demand szolgáltatása sem árnyékolta be használati statisztikáikat.

4. Egyéni digitalizálás helyett együttműködésre van szükség.

A digitálisan elérhető tudásanyag már akkora, hogy a helyi gyűjteményeknek nincs esélyük látszani, hacsak metaadataikat nem aggregálják más, nagyobb gyűjtemények. Sőt, ajánlatos minél több nagyobb gyűjteménybe beleilleszteni saját digitális tartalmainkat, a láthatóság maximalizálása miatt. A konferencia igazán meggyőző pillanatai voltak, amikor az USA egyik teológiai oktatási intézménye beszámolt együttműködéséről egyrészt az Internet Archive digitális könyvtárral, ahol ő tudta élvezni a cég digitalizálási kapacitását, másrészt néhány olyan kisebb könyvtárral, amelyben már

Shared Digital Library – osztott tulajdonban lévő digitális könyvtárat hozott létre a Claremont School of Theology. Az ötletet egy olyan oktatási programjuk adta, amelyben félvétenként csak egy hetet töltenek a diákok az egyetemen, a többit távoktatási formában teljesítik, őket digitális tananyaggal és könyvtári szolgáltatással látják le. A költségek minimalizálására társakat kerestek és találtak a programhoz. Közös új digitális könyvtárat alapítottak, amely csak értékes, a stúdiumokhoz kapcsolódó elektronikus forrásokra fizet elő. A tartalom-előfizetői szerződések egy adott diáklétszámhoz kötődnek, és ameddig ezt eléri, további intézmények csatlakozását is fogadni tudják, ráadásul az újonnan csatlakozó intézmények befizetéseik 40%-ában új források előfizetését is kérhetik, és az új csatlakozásokkal tovább csökkenthetőek a tagok költségei.

(www.digitaltheologicallibrary.org)

Zágráb, Szent István székesegyház kapudíszzei, középen Szent György

elkészült fejlesztéseiket, infrastruktúrájukat tudták felajánlani a kisebbek javára, arra a mintára, amelynek maguk is hasznélvezői voltak.

5. A mennyiségi mellett a minőségi digitalizálás kutatása is erőteljesen fejlődik.

Olyan digitalizálási eljárások, eszközök fejlesztése folyik, amelyek a minél hűebb képalkotást célozzák: több irányból történő felvételek digitális szerkesztése révén akár 3D-s felvételek szolgálják a hitelességet, a távoli kutathatóságot, egy-egy képnél például az ecsetvonások iránya, az anyag textúrája is hűen visszaadható. Ugyanakkor olyan készülékek is elérhetőek a piacon, amelyek a terepmunkát segítik, hordozható kivitelben készülnek, és az elszigetelt, a tudományos vagy közérdeklődéstől is elzárt gyűjtemények kampányszerű digitalizálása is megoldható velük.

6. A digitalizálás alkalmazása egyre kreatívabb.

Újabb és újabb gyűjtemények hozhatók létre a meglévő digitális objektumokból, tananyag fejleszthető körükük, virtuális tematikus kiállításokat lehet létrehozni és lassan a tudományos kutatási és kiadási tevékenység is ráépül ezen objektumok milliárdjaira.

Bálint Ágnes

Tiszántúli Református Egyházkerület

Nagykönyvtára és Teológiai Szakkönyvtára

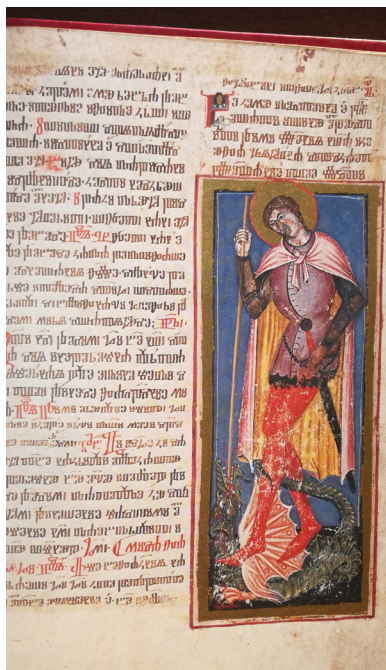
KÖNYVTÁRAK A FENNTARTHATÓSÁGÉRT – ZÖLD UTAT A JÖVŐNEK

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Levéltár 2017. augusztus 31-én hatodik alkalommal szervezte meg Hagyományok és kihívások című szakmai napját. A sorozaton belül az idei program tematikus címe Zöld utat a jövőnek – Könyvtárak a fenntarthatóságért.

A fenntartható fejlődés és a zöld szemlélet kialakítása a társadalom egészét érintő problémakörként a könyvtárak felelősségének kérdését is felveti. Az új technikai kihívások mellett a könyvtári szolgáltatások hatékony működtetése során egyre nagyobb hangsúly helyeződik a hu-

mánökológiai szempontok figyelembevételére és a környezettudatos gondolkodásra, amely a könyvtárak fejlődési irányát is kijelöli.

A konferencia fő céljaként azt jelölték meg, hogy összefoglaló képet nyújtson a hazai és a nemzetközi „zöld könyvtári” törekvésekről, eredményekről az IFLA célkitűzéseinek tükrében. A délelőtti előadások Dr. Darázs Lénárd egyetemi docens, az ELTE általános rektorhelyettesének megnyitójával kezdődtek. Beszédében hangsúlyozta, hogy a fenntarthatóság korunk egyik legnagyobb kihívása, és hogy az ELTE elkötelezett ebben az irányban. Ezt mi sem bi-

Glagolita horvát misszálé
reprint Szent György-ábrázolása.
Az eredeti az isztambuli
Topkapai Palotában található.